

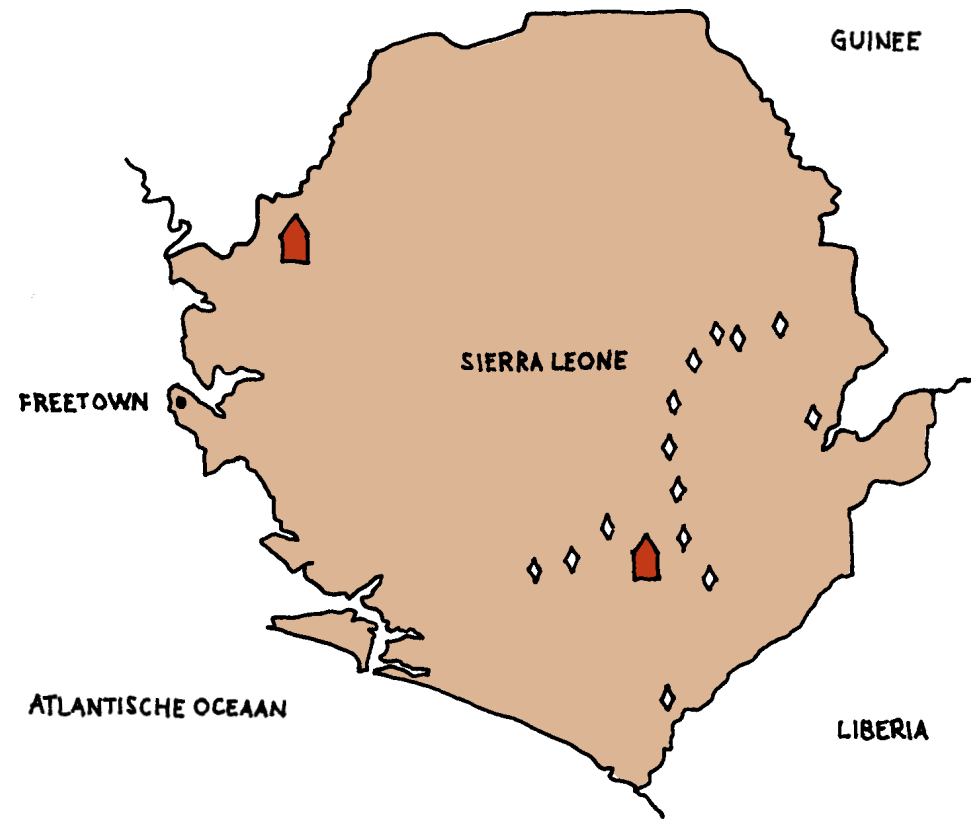
JOCHEM DAVIDSE

**CHIEF
OUWE
DIBBES**

SANDER DE KRAMER
VOLKSHELD IN AFRIKA

UITGEVERIJ WATER BV, HILVERSUM

◇ DIAMANTMIJNEN
0KM 50 100

‘Ongelofelijk en tegelijkertijd aanstekelijk hoe Sander zijn blijmoedigheid en enorme gulheid onbaatzuchtig inzet. Het bewijs dat levensgenieter en een levensredder kan samengaan.’

Guus Hiddink

INHOUD

Voorwoord door Hugo Borst	10
Welcome to the jungle	17
Ouwe Dibbes	26
Thuiskomen	43
De diamantkinderen	59
Chief	79
Togetherness	95
Oorlog, vrede en voetbal	119
Eenmaal, andermaal	144
Lunchen met Ahmed, minister van Sport	167
Ebola en de bondscoach	187
Naar het zuiden	203
We changed lives	217
Exit Freetown	236
Nawoord	245

Sander en zijn coördinator en boezemvriend Mohamed Foday Kamara in Sanders lemen hut.

Het dorpje waar Sander woont in het noorden van Sierra Leone, diep in de jungle. Links op de foto staat Sanders huis.

zich huiveringwekkende taferelen afgespeeld. In het diamantgebied heeft de oorlog genadeloos toegeslagen. De rebellen waren van dorp naar dorp getrokken en hadden in vrijwel elk huis dood en verderf gezaaid. Ze vermoordden de ouders, stalen kinderen vanaf een jaar of vijf om ze op te leiden tot kindsoldaat en de baby's, daar konden ze niets mee, die lieten ze in de vaak brandende huizen achter. Veel baby's verbrandden levend. Sommigen werden in de hectiek van gewerschoten en bommen uit een brandend huis meegesleurd door een buurman of een oom.

71

De baby's die de oorlog wonderwel hadden overleefd, werden na de oorlog als weeskind door louche diamanthandelaren geronseld als spotgoedkope diamantzoekertjes. Voor nog geen dubbeltje per dag werken zij van 's ochtends vroeg tot het duister invalt in illegale, levensgevaarlijke afgravingen. Een werkelijk krankzinnige situatie. Het duurste steentje ter wereld, dat zoals zij het noemen in de rijke 'eerste wereld' voor ultiem geluk staat, uitgerekend dát steentje werd aan de andere kant van de wereld opgegraven door ongelukkige weeskinderen. Kinderen die als slaven in de greep zitten van nietsontziende maffiosi. De edelstenen en -steentjes die de diamantkinderen uit de aarde weten op te vissen, moeten ze uiteraard direct bij hun baas inleveren. Doen ze dat niet en proberen ze er met de buit vandoor te gaan, dan deinzen de illegale mijnbazen niet terug voor vergaande represailles. De meesten van die kinderen worden zonder pardon vermoord.

◀ Een van de piepjonge diamantkinderen, zoekend naar edelstenen, die Sander in een mijn aantrof. Deze kinderen, vaak uitgemergeld van honger en vermoeidheid, raakten Sander zo diep dat hij er niet van kon slapen. Hij nam zich voor dat hij de kinderen, al zou het zijn dood worden, uit de mijnen zou halen.

Opnieuw hapt de man voor hen naar lucht. Opnieuw die bolle wangen. Opnieuw die bromtoon. Ditmaal buigt Sander zich naar de andere kant.

‘Is dat ding echt?’ vraagt hij aan de man die naast hem zit. De man glimlacht vriendelijk en begint hem dan koelte toe te wuiven met een foto van een voetballer. En niet de meest voor de hand liggende voetballer.

‘Keessie!’ roept Sander aan de keukentafel. ‘Dat is waar ook. Keessie Luijckx, die was er natuurlijk ook bij!’

86

- De profvoetballer Kees Luijckx is een goede vriend van Sander en van de stichting. Toen hij nog bij NAC speelde, reed hij met een busje van de club heel Zuid-Nederland door om oude naaimachines in te zamelen voor de Sunday Foundation. Vooral in Breda en omstreken wisten sommigen niet wat ze meemaakten toen Kees Luijckx ineens bij hen aan de deur stond om oma’s oude Singer op te halen.

Voor de ceremonie had Sander zijn komst uiteraard groots aangekondigd. Behalve zijn vrouw en zijn ouders zou hij ook een grote Nederlandse voetballer meenemen. Een international zelfs. Iemand die landskampioen werd

▲
Waar Sander opduikt wordt hij vrijwel direct omringd door een uitzinnige menigte. De beveiliging met het pak aan probeert tevergeefs orde te scheppen in de chaos.

Zodra Sander uit de auto is gestapt vormt de groep een erehaag waar Chief Ouwe Dibbes, voor de gelegenheid gekleed in een traditioneel wit gewaad, compleet met zijn ongewassen cap, onder luid applaus en gejoel doorheen danst. ‘Chief Ouwe Dibbes! Chief Ouwe Dibbes!’ klinkt het alweer, en ook ‘Mister Sunday! Mister Sunday!’

Vandaag is een feestelijke dag in Kambia Town. Een feestelijke dag die al veel eerder had plaatsgevonden als het land in het voorjaar van 2014 niet was getroffen door een uitbraak van het beruchte ebolavirus. In de praktijk opende de Sunday Foundation Secondary School for Girls hier al in september 2013 haar deuren, maar door de ebolacrisis is het van een officiële opening nooit gekomen. Tot vandaag. Dat heeft als voordeel dat Sander nu in hoogsteigen persoon de diploma’s kan uitreiken aan de eerste lichting geslaagden. En hij heeft nog meer goed nieuws, maar dat blijft nog even geheim.

Met een dansende Sander voorop en onverminderd zingend zet de stoet zich in beweging richting de school. De feestvreugde staat in schril contrast met het decor. Links en rechts van de weg staan de restanten van kapotgeschoten en uitgebrande huizen. Souvenirs van de elf jaar durende burgeroorlog die hier tot het jaar 2002 woedde en waarin verschillende gewapende partijen op grote schaal dood en verderf zaaiden. Nu spelen stoffige kinderen blootsvoets op straat met een prop plastic die een bal moet voorstellen of met een stok en een oude fietsband. Het is het klassieke Afrikaanse armoedeplaatje, met dat verschil dat dit keer een stralende Rotterdammer en een paar honderd vrolijk zingende tienermeisjes in blauw-zwarte schooluniforms dansend het decor doorkruisen. Het is een even vrolijk als intens ontroerend beeld. Dit is wat Sander bedoelde toen hij voorafgaand aan de reis zei: ‘Mensen vragen me vrijwel dagelijks waarom ik het allemaal doe, en het is me volgens

Terwijl de ruitenwissers een sneeuwbus te lijf gaan, zingen Sander en minister Ahmed uit volle borst *'I'm dreaming of a White Christmas.'*

In de maanden die volgden ontving ik aan de lopende band updates van Sander over ontwikkelingen die zich voordeden. Zo kreeg ik een tijdlang dagelijks foto's toegestuurd waarop ik de bouw van het community centre in Bo vrijwel steen voor steen kon volgen. Slechts een paar maanden nadat Sander met een stevige kater symbolisch de eerste steen had gelegd, was het centrum klaar voor gebruik. Dat was een feestje waard. Al snel stroomde mijn WhatsApp vol foto's van juichende en dansende Afrikanen. Sander was apetrots. En het werd nog mooier. Half februari hing hij jubelend aan de telefoon. Minister Ahmed had het voor elkaar gekregen: voortaan werden de salarissen van de Sunday Foundation-leraren betaald door de overheid van Sierra Leone. Een mijlpaal.

Van een boek over het fenomeen Sander de Kramer mag je verwachten dat het verklaart waarom Sander de Kramer doet wat hij doet. Het was een van mijn hoofddoelen toen ik aan dit project begon. Een definitief antwoord op die vraag kan ik nog altijd niet geven. Een belangrijke eigenschap die Sander onderscheidt van veel andere mensen is zijn vaak acute, niet te beteugelen dadendrang. Het is niet zozeer dat Sander mensen *wil* helpen – wie wil dat nou niet? – Sander *moet* helpen. Het liefst nu meteen. Over de vraag waarom denkt hij geen seconde na, hij heeft wel iets beters te doen. De enige vraag die voor hem telt, is: hoe? Die dadendrang, gecombineerd met zijn soms dodelijk vermoeiende energie en zijn obsessieve interesse in anderen, maken van hem een uitzonderlijk mens. Een uitzonderlijk goed mens ook.

Een paar weken na het bliksembezoek van minister Ahmed was ik opnieuw bij Sander en Wendy thuis. Het was

